

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ
З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ
(В ОРГАНІЗАЦІЇ, УСТАНОВІ)**

методичні рекомендації

Чернігів
2017

Організація навчання з питань цивільного захисту на підприємстві (в організації, установі): методичні рекомендації, 19 с.

Автор-укладач – Михайленко С.В., методист обласного методичного кабінету навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернігівської області.

Методичні рекомендації призначені для керівників та посадових осіб підприємств, установ, організацій та працівників навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, що здійснюють навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях за місцем роботи.

У рекомендаціях описані основні положення щодо організації та проведення навчання персоналу діям у надзвичайних ситуаціях на підприємстві (в установі, організації), порядок дій керівного складу об'єктів щодо створення та оснащення навчальної матеріально-технічної бази і, як заключний етап, визначено порядок проведення спеціальних об'єктових навчань та тренувань з питань цивільного захисту.

Зміст

Вступ	4
1. Порядок організації та проведення навчання персоналу підприємств, установ та організацій з питань цивільного захисту.	4
2. Порядок дій керівного складу підприємств (установ, організацій) щодо створення та оснащення навчальної матеріально-технічної бази.	7
3. Організація спеціальних об'єктових навчань та тренувань з питань цивільного захисту.	8
Додатки:	
<i>Додаток 1.</i> Наказ про організацію навчання персоналу з питань цивільного захисту на 20__ рік.	12
<i>Додаток 2.</i> Перелік навчальних груп і керівників занять з цивільного захисту _____ на 20__ навчальний рік.	13
<i>Додаток 3.</i> Тематика загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій з питань цивільного захисту.	14
<i>Додаток 4.</i> Розклад занять з цивільного захисту з навчальною групою _____ на 20__ навчальний рік.	17
<i>Додаток 5.</i> Журнал обліку занять з цивільного захисту на 20__ навчальний рік.	18
Література	19

Вступ

Одною з основних вимог Кодексу цивільного захисту є підготовка (навчання) населення до дій при виникненні надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Підготовка населення до дій у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру та навчання працюючого населення здійснюється на всіх підприємствах (установах, організаціях) незалежно від форм власності і підпорядкування. Безпосередньо на підприємстві визначається весь комплекс заходів щодо запобігання виникненню та своєчасного реагування на надзвичайні ситуації, який проводиться з метою досягнення злагодженості в роботі керівного складу, органів управління, формувань, робітників, службовців підприємств, установ, організацій.

Організація і проведення занять у сфері цивільного захисту на об'єктах господарської діяльності є важливою складовою підготовки населення до дій в надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру.

Посадові особи, які організують здійснення заходів щодо реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та особи, які здійснюють заходи щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, а також фахівці діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту проходять навчання на базі навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності у відповідності до плану комплектування, який затверджується головою обласної державної адміністрації, а також поза планом за контрактом за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

Безпосередню підготовку сил цивільного захисту на підприємствах установах та організаціях здійснюють їх керівники шляхом проведення занять та спеціальних навчань (тренувань) з метою відпрацювання практичних навичок керівного складу та фахівців сил цивільного захисту, необхідних для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захисту населення і територій у разі їх виникнення, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, перевірки готовності сил цивільного захисту.

1. Порядок організації та проведення навчання персоналу підприємств, установ та організацій з питань цивільного захисту.

Навчання працюючого населення здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та організації згідно з програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях розробляються і затверджуються підприємствами, установами, організаціями на підставі програм та організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, що розробляються і затверджуються ДСНС, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування.

Програми навчання з питань пожежної безпеки погоджується із ДСНС.

Програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях поділяються на:

- *загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій* – для вивчення інформації, що міститься у планах реагування на надзвичайні ситуації, про дії в умовах загрози і виникнення надзвичайної ситуації, а також оволодіння навичками надання першої допомоги потерпілим, користування засобами індивідуального і колективного захисту;

- *спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту* – для ознайомлення з обов'язками, навичками користування та матеріальною частиною техніки, приладів і табельного майна таких служб і формувань, засобами захисту, вивчення порядку приведення їх у готовність, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт;

- *додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки* – для поглиблення знань з питань техногенної безпеки, джерел небезпеки, що за певних обставин можуть спричинити виникнення надзвичайної ситуації на об'єкті підвищеної небезпеки, та небезпечних речовин, що виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на його території;

- *пожежно-технічного мінімуму для працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою* – для підвищення рівня загальних пожежно-технічних знань, вивчення правил пожежної безпеки з урахуванням особливостей виробництва, ознайомлення з протипожежними заходами та діями у разі виникнення пожежі, оволодіння навичками використання наявних засобів пожежогасіння;

- *прискореної підготовки працівників до дій в особливий період* – для навчання способам захисту від наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених застосуванням засобів ураження в особливий період, що здійснюється підприємствами, установами та організаціями, які продовжують роботу у воєнний час, і розпочинається одночасно з уведенням в дію планів цивільного захисту на особливий період.

Навчання працівників на підприємстві, в установі та організації здійснюється шляхом:

- *курсowego навчання*, що передбачає формування навчальних груп і здійснюється в навчальних класах або на об'єктах навчально-виробничої бази підприємства, установи та організації;

- *індивідуального навчання*, що передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп або іншими особами.

На підприємствах, в установах та організаціях із чисельністю працівників 50 і менше осіб навчання може здійснюватися шляхом проведення інструктажів за програмою загальної підготовки працівників, які проводяться особами з питань цивільного захисту, призначеними в межах штатної чисельності суб'єкта господарювання. У разі прийняття на роботу особа за місцем роботи

проходить інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (за програмою пожежно-технічного мінімуму). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, проходять один раз на рік перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) – навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Інструктаж та перевірка знань проводиться у порядку, визначеному підприємством, установою та організацією на основі вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту.

З метою належної організації навчального процесу, забезпечення послідовності теоретичного і практичного навчання на підприємствах, в установах та організаціях розробляються і ведуться планувальні, облікові та звітні документи.

На підприємстві (в установі, організації) видається наказ про організацію навчання персоналу з питань цивільного захисту (**додаток 1**), в якому визначається формування навчальних груп та їх керівників, місця, час проведення та тематика занять.

Навчальні групи формуються в структурних підрозділах підприємств, установ і організацій і створених ними позаштатних служб і формувань, у межах єдиної державної системи цивільного захисту.

Керівниками навчальних груп призначаються особи, які очолюють відповідні структурні підрозділи, служби та формування.

До наказу додаються:

- перелік навчальних груп і керівників з питань цивільного захисту (**додаток 2**);

- тематика загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій з питань цивільного захисту (**додаток 3**);

- розклад занять для кожної навчальної групи (**додаток 4**);

При проведенні занять враховується вид діяльності та відповідальність кожного працівника відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації аварій (катастроф).

До облікових документів належать журнал обліку занять з питань цивільного захисту (на кожну групу) на навчальний рік (**додаток 5**).

Навчальні групи формуються в структурних підрозділах підприємств, установ і організацій і створених ними позаштатних служб і формувань.

Керівниками навчальних груп призначаються особи, які очолюють відповідні структурні підрозділи, служби та формування.

Відповідати за організацію та проведення навчання за місцем роботи має керівник підприємства, установи, організації. У структурних підрозділах підприємств за навчання має відповідати керівник підрозділу. Контроль за організацією та проведенням навчання покладають на спеціально призначених осіб з питань цивільного захисту.

2. Порядок дій керівного складу підприємств (установ, організацій) щодо створення та оснащення навчальної матеріально-технічної бази.

Навчально-матеріальна база цивільного захисту – це комплекс навчальних об'єктів, обладнаних технічними засобами, наочними і навчальними посібниками, призначений для ефективного навчання керівного складу, формувань ЦЗ, робітників і службовців об'єктів господарської діяльності, що навчається діям у надзвичайних ситуаціях.

Створення навчально-методичної бази, що відповідає сучасним вимогам, є одним з важливих обов'язків керівників ЦЗ і підлеглих їм органів управління. Вони повинні постійно піклуватися про її створення, розвиток, удосконалення і утримання у постійної готовності для проведення занять і навчань.

Згідно з вимогами ДСТУ 5058:2008 підприємства, установи та організації повинні виділяти в навчальних цілях ділянки, споруди, приміщення, в яких обладнують:

- навчальне містечко;
- навчальний пункт;
- навчальний клас;
- інформаційно-довідковий куточок.

Навчальне містечко – це територія зі спеціальними майданчиками, спорудами, елементами комунально-технічних і енергетичних мереж для практичного навчання застосуванню засобів пошуку, рятування, пожежогасіння, усунення аварій на мережах водо-, газо-, електропостачання, каналізації та зв'язку, забезпечення захисту сільськогосподарської продукції, води та фуражу, проведення знезаражування та санітарного оброблення забруднених територій, техніки та людей.

Навчальний майданчик – це окремий елемент навчального містечка з обладнаними навчальними місцями для відпрацювання відповідних дій за загальною програмою підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Навчальний пункт – це спеціально обладнана захисна споруда, яку використовують для навчання населення щодо приведення у готовність систем життєзабезпечення колективних засобів захисту та їх експлуатування, організування укриття людей і правил їхньої поведінки у захисних спорудах.

Навчальний клас – спеціально обладнане приміщення, в якому одночасно можуть навчатися не менше 25 чоловік. У класі повинна бути необхідна кількість меблів, технічні засоби навчання та контролю, проекційна апаратура, електрифіковані макети, засоби індивідуального захисту, прилади розвідки і дозиметричного контролю, стенди (турнікети, вітражі), плакати.

Для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях на підприємстві, в установі та організації обладнується з урахуванням особливостей виробничої діяльності *інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту*, що є частиною приміщення загального користування, у якій тематично оформляються стенди, розміщуються схеми, навчальні посібники і зразки, передбачені програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Тематичне наповнення інформаційно-довідкового куточка визначається з урахуванням заходів, передбачених планом реагування на надзвичайні ситуації, та містить інформацію про наявні можливості та ресурси підприємства, установи, організації з протидії небезпечним факторам, що ймовірно для місця їх розташування. Але, згідно з Наказом Управління ДСНС України у Чернігівській області від 17 лютого 2014 року «Про затвердження опису інформаційно-довідкового стенду», він обов'язково повинен містити наступні матеріали:

- визначення цивільного захисту;
- завдання цивільного захисту;
- права громадян у сфері цивільного захисту;
- обов'язки громадян у сфері цивільного захисту;
- схема об'єкта з вказаними за допомогою умовних позначень місцями підвищеної небезпеки, розміщення засобів зв'язку, обладнання і інструменту, шляхами евакуації персоналу;
- список керівництва цивільного захисту об'єкту;
- перелік телефонних номерів для інформування про надзвичайні ситуації та виклику допомоги;
- пам'ятки щодо дій у різних надзвичайних ситуаціях, в першу чергу найбільш імовірних для даного об'єкту;
- папка з додатковими матеріалами, в якій розміщуються сезонні пам'ятки, інструкції щодо дій у менш імовірних надзвичайних ситуаціях та небезпечних умовах.

Також на стенді можуть розміщуватись герб району та міста, емблема-логотип підприємства (установи, організації), фотографії з повсякденної діяльності об'єкту на тему цивільного захисту.

3. Організація спеціальних об'єктових навчань та тренувань з питань цивільного захисту.

Завершальним етапом навчання являється проведення спеціальних об'єктових навчань та тренувань з питань цивільного захисту.

Залежно від періодичності, тривалості та складу учасників спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту поділяються на:

спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту, яке проводиться один раз на три роки, тривалістю до двох діб. Керівник навчання - керівник (заступник керівника) суб'єкта господарювання. Склад учасників - члени комісії з питань надзвичайних ситуацій, керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання, спеціалізовані служби цивільного захисту, до третини формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання;

спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту (спеціалізованої служби цивільного захисту), проводиться не менше одного разу на рік, тривалістю до однієї доби.

Керівник навчання – керівник спеціалізованої служби цивільного захисту. Склад учасників - керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з цивільного захисту суб'єкта господарювання, відповідна спеціалізована служба цивільного захисту;

спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту (формування цивільного захисту), проводиться не менше одного разу на рік, тривалістю до однієї доби. Керівник тренування – керівник формування цивільного захисту. Склад учасників - керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з цивільного захисту суб'єкта господарювання, відповідне формування цивільного захисту.

Під час планування та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту рекомендується передбачати отримання, вдосконалення і закріплення їх учасниками практичних умінь та навичок з виконання завдань, визначених:

програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях (пункт 9 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444, Програма загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях, затверджена наказом ДСНС від 06.06.2014 № 310;

планами реагування на надзвичайні ситуації, планами локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки та планами цивільного захисту на особливий період (стаття 130 Кодексу цивільного захисту України);

інструкціями щодо дій персоналу суб'єкта господарювання з чисельністю персоналу 50 осіб і менше у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій (пункт 5 Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443);

Порядком утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2013 р. № 787, та Примірним положенням про формування цивільного захисту, затвердженим наказом МВС від 31.01.2015 № 113;

Положенням про спеціалізовані служби цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 8 липня 2015 р. № 469;

Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом МВС від 30.12.2014 № 1417, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 5 березня 2015 р. за № 252/26697;

Порядком проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841;

статтями 36, 37 Кодексу цивільного захисту України (медичний та біологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення).

Під час організації спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту суб'єктам господарювання рекомендується передбачати підготовчий період, періоди проведення навчання та розбору його результатів.

До загальних заходів підготовчого періоду навчання можуть належати:

визначення осіб керівного складу та персоналу, які організують і здійснюють заходи навчання (тренування), виконують функції посередників з навчання (тренування);

розробка навчально-методичної документації та кошторису витрат на підготовку та проведення навчання (тренування);

підготовка навчальних місць, містечок та натурних ділянок з відпрацювання практичних заходів;

оцінка готовності персоналу, який залучається до навчання, засобів імітації, систем управління та оповіщення.

До проведення навчання на підприємствах, установах та в організаціях рекомендується залучати об'єктову комісію з питань надзвичайних ситуацій, об'єктові евакуаційні органи, штатний або позаштатний підрозділ (особу) з питань цивільного захисту, особи, на яких у разі виникнення надзвичайної ситуації покладаються функції керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та працівників штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації об'єктового рівня, об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту (у разі утворення), чергову (диспетчерську) службу (у разі утворення), до третини об'єктових формувань цивільного захисту, об'єктову добровільну пожежну дружину (команду), об'єктову аварійно-рятувальну службу (у разі утворення).

Для забезпечення проведення навчання керівником підприємства, установи, організації з урахуванням цілей і масштабів заходу затверджується план проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту, який визначає хід навчання, послідовність відпрацювання навчальних питань та містить додатки з планом об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації, графіком нарощування обстановки з переліком ввідних; схемою розгортання сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх змістом, терміновими донесеннями за навчанням тощо.

Під час навчання (тренування) виконуються практичні заходи, що дають змогу перевірити реальність планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, визначити рівень готовності до вирішення завдань цивільного захисту керівного складу і фахівців підприємства, установи, організації, забезпечити взаємодію між об'єктовими спеціалізованими службами, формуваннями та органами управління ними, відпрацювати практичні дії персоналу, застосовуючи засоби захисту, в різних

режимах функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та її ланок.

Після закінчення навчання (тренування) проводиться його аналіз та узагальнення підсумків, під час якого дається оцінка готовності на період проведення навчання підприємства, установи, організації до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період,

За результатами проведеного навчання (тренування) керівником підприємства, установи, організації видається наказ про стан готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту та у разі необхідності в установленому порядку вносяться уточнення та зміни до відповідних планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

Додаток 1

НАКАЗ

« ___ » _____ 2017р.

м. Чернігів

№ _____

*Про організацію навчання
персоналу з питань цивільного
захисту на 20__ рік*

З метою забезпечення виконання розпорядження _____ ОДА від « ___ » _____ 20__ року № __ «Про організацію цивільного захисту області у 20__ році»

НАКАЗУЮ:

1. Основним завданням підготовки _____ у 20__ році вважати забезпечення готовності органів управління та сил ЦЗ підприємства до дій за призначенням в умовах загрози і виникнення НС техногенного та природного характеру, можливих терористичних проявів.

2. Для навчання керівного складу підприємства створити одну навчальну групу. Заняття проводити за 12-годинною програмою, згідно розкладу, протягом року, або в період підготовки до навчань.

Керівником групи призначити _____ .

3. Підготовку формувань ЦЗ проводити за 15-годинною програмою і завершити її спеціальним об'єктовим навчанням. З кожним формуванням впродовж року провести тренування з оповіщення і збору, з одночасним уточненням списків особового складу, оснащення технікою та майном. Керівниками занять є керівники відповідних формувань.

4. Працівників, які не входять до складу формувань ЦЗ, навчати за 12-годинною програмою на планових заняттях у навчальних групах, які формуються з працівників структурних підрозділів.

Керівниками навчальних груп призначити _____ , _____ .

5. Підготовку керівного складу та керівників формувань ЦЗ проводити в Навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернігівської області згідно плану комплектування.

6. З метою перевірки готовності керівництва, органів управління, формувань та працівників до дій у надзвичайних ситуаціях «_» _____ 20__ р. провести комплексне спеціальне об'єктове навчання за темою: «Дії керівного складу і сил ЦЗ в разі виникнення пожежі».

6. Планування навчання з ЦЗ в групі завершити до «__» січня 20__ року. Навчальний рік розпочати з 1 лютого і завершити 30 листопада 20__ року.

7. Наказ довести до керівників всіх структурних підрозділів.

8. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Керівник цивільного захисту -
директор _____

Додаток 2

Перелік

навчальних груп і керівників занять з цивільного захисту
на 20__ навчальний рік

№ з/п	Навчальні групи	Кількість осіб	Структурні підрозділи, формування цивільного захисту, керівний склад ЦЗ	Керівники занять		
				Прізвище та ініціали	Освіта	Посада
1	2	3	4	5	6	7
1	Група керівного складу ЦЗ		Керівний склад ЦЗ			Керівник ЦЗ
2	Група формувань ЦЗ санпостів		Формування ЦЗ санпост			Командир санпоста
3	Група формувань ЦЗ охорони громадського порядку (ОГП)		Формування охорони громадського порядку			Командир формування ЦЗ ОГП
4	Група поста РХС		Пост РХС			Командир поста РХС
5	Група формувань ЦЗ оповіщення		Формування ЦЗ оповіщення			Командир ланки оповіщення
6	Група №1 робітників та службовців, що не задіяні до складу формувань ЦЗ		Робітники та службовці, що не задіяні до складу формувань ЦЗ			Заступник керівника ЦЗ з МТЗ
7	Група №2 робітників та службовців, що не задіяні до складу формувань ЦЗ		Робітники та службовці, що не задіяні до складу формувань ЦЗ			Заступник керівника ЦЗ
8	Група членів евакокомісії		Члени евакокомісії			Голова евакокомісії

Керівник ЦЗ _____

(підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

ТЕМАТИКА

загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій з питань цивільного захисту (Наказ ДСНС України від 08.08.2014 року № 458)

Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС.

Тема 1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал "Увага всім!".

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осипами, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Тема 3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 5. Вибухо- та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної безпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

Тема 6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

Надання першої допомоги потерпілим.

Тема 1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Тема 2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування потерпілих.

Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

Тема 1. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

Тема 2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

Додаток 4

Затверджую
Керівник ЦЗ _____
« __ » _____ 20__ року

Розклад
занять з цивільного захисту з навчальною групою _____
на 20__ навчальний рік

Дата	Час	Номер та найменування теми	Метод проведення	Місце проведення	Хто проводить	Відмітка про проведення

Фахівець з питань ЦЗ _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Література

1. Кодекс цивільного захисту України.
2. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту» від 26.06.2013 року №443.
3. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» від 26.06.2013 року №444.
4. Постанова КМ України «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту» від 23.10.2013 року № 819.
5. ДСТУ 5058:2008 Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення.
6. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання» від 21.10.2014 року №1112.
7. Рекомендації щодо проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (лист ДСНС України від 26.04.2017 року №16-6361/161).
8. Лист Чернігівської ОДА «Організаційно-методичні вказівки з підготовки працюючого населення Чернігівської області до дій у надзвичайних ситуаціях» від 01.12.2014 року № 02-06/501.
9. Зміїв С.І. Технологія навчання дорослих. - К., «Каравела», 2002. - 344 с.
10. Петрова Т. Професійний розвиток працівників: проблеми стимулювання персоналу та заінтересованості роботодавців / Т. Петрова. Україна: аспекти праці. - 2010. - № 2. - С. 26–34.
11. Сігаєва Л.Є. Андрагогіка в професійному навчанні: Методичні рекомендації.- К.: ПП «ЕКМО».-2003.-47 с.

